

اثربخشی آموزش تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی

گونا فتحی: دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

مریم اکبری: استادیار، گروه روانشناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران (✉ نویسنده مسئول) akbari@iausdj.ac.ir

امید مرادی: استادیار، گروه روانشناسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

فردین عبداللهی: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

تمایز یافتگی،

همدلی،

رابطه والد-کودک،

اختلال اضطراب جدایی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۷

تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۴/۱۸

زمینه و هدف: اضطراب جدایی به عنوان یکی از اساسی‌ترین ترس‌ها در انسان شناخته شده است، بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی انجام شده است.

روش کار: در این تحقیق شبه آزمایشی، جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مادران دارای کودکان دختر دارای نشانگان اختلال اضطراب جدایی بود که کودک/کودکان آن‌ها در یکی از مراکز پیش دبستانی شهرستان کرمانشاه مشغول به تحصیل بودند که برابر با ۳۸۰ نفر بود که ۶۰ نفر از آنان به طور داوطلبانه در تحقیق شرکت کردند و در دو گروه ۳۰ نفری آزمایش و کنترل تقسیم شدند. تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر روی گروه آزمایش در ۸ جلسه و هفته‌ای دو جلسه و هر جلسه ۸۰ دقیقه اجرا گردید داده‌های پژوهش از طریق پرسشنامه استاندارد اختلال اضطراب جدایی هان، هاجلینیان، ایسن، وندر و بینکاس (۲۰۰۳) جمع‌آوری گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آماری تی وابسته استفاده گردید.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان داد، بسته آموزشی طراحی شده بر اساس تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی تأثیر معنی‌داری دارد ($p = 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که آموزش اثربخشی آموزش تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک می‌تواند زمینه کاهش اختلال اضطراب جدایی را فراهم آورد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Fathi G, Akbari M, Moradi O, Abdollahi F. The Effectiveness of Educational Differentiation, Mothers Empathy and Child- Parent Relationship on Separation Anxiety Disorder. Razi J Med Sci. 2022;29(4):189-196.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 3.0 صورت گرفته است.

The Effectiveness of Educational Differentiation, Mothers Empathy and Child-Parent Relationship on Separation Anxiety Disorder

Gona Fathi: PhD Student of Psychology, Department of Psychology, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran

Maryam Akbari: Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran (* Corresponding author) akbari@iausdj.ac.ir

Omid Moradi: Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran

Fardin Abdollahi: Assistant Professor, Department of Educational Science, Islamic Azad University, Sanandaj Branch, Sanandaj, Iran

Abstract

Background & Aims: Separation anxiety is known as one of the most fundamental and fundamental fears in human beings that separation anxiety does not disappear with growth and maturity; Rather, it is less visible in adulthood than other psychological problems and often appears alongside other pathologies or some of them. Separation anxiety is predictable in children entering school for the first time, but the diagnosis of this disorder is made when excessive anxiety is disproportionate to the level of development and when separating from the attached person. Separation anxiety disorder is a mental disorder in which a person becomes very anxious due to being away from home or from people with whom they have a lot of emotional attachment. This disorder can cause severe disorders in various aspects of life (such as academic or social performance). Other research has also shown that fostering a healthy parent-child relationship can promote a child's psychological development and prevent psychological damage during his or her lifetime. The type of parental relationship and their interaction with children can have a significant impact on how anxiety disorders develop in children. In most theories of child and adolescent development, the importance of mothers' behavior has been considered. Among mental disorders, anxiety and depression were the most studied disorders in the area of mother-child relationships. Therefore, parental management training is a type of psychological intervention for clinical problems in the field of child and adolescent psychotherapy with the aim of training parental management in reducing the problems of children and adolescents. This program has caused cognitive-emotional change of parents and mutual change of child behavior and has led to increasing parents' awareness of how to deal with children, the skill of controlling emotions against children's behavior and setting appropriate rules and regulations at home. The purpose of this research was to determine the Effectiveness of training differentiation, mother's empathy and child- Parent relationship on separation anxiety disorder students.

Methods: The research method was applied research and was a kind of pre-posttest Quasi-experimental design with control group. The statistical population of the study consisted of the Mothers with daughters with separation anxiety disorder syndrome whose child / children in one of the preschool centers in Kermanshah. 60 of them were randomly assigned into two groups of 30 experimental and control groups. Differentiation, empathy, child- Parent relationship was conducted on the experimental group in 8 sessions of 80 minutes. The research data were collected

Keywords

Differentiation,
Empathy,
Child- Parent
Relationship,
Separation Anxiety
Disorder

Received: 07/05/2022

Published: 09/07/2022

through separation anxiety disorder Hahn, Hajinlian, Eisen, Winder & Pincus (2003) questionnaire. Then the hypotheses were tested using spss software.

Results: According to According to the obtained results, it can be said that the training differentiation, mother's empathy and child- Parent relationship can provide the basis for reducing separation anxiety disorder students.

Conclusion: Separation anxiety is known as one of the most fundamental and fundamental fears in human beings that separation anxiety does not disappear with growth and maturity; Rather, it is less visible in adulthood than other psychological problems and often appears alongside or part of other pathologies. Separation anxiety is predictable in children entering school for the first time, but the diagnosis of this disorder is made when excessive and disproportionate anxiety occurs when separating from the attached person. Separation anxiety disorder is a mental disorder in which a person becomes very anxious due to being away from home or from people with whom they have a lot of emotional attachment. This disorder can cause severe disorders in various aspects of life (such as academic or social performance). The fourth revised text, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV-TR) classifies separation anxiety as a disorder that is first diagnosed in infancy, childhood, or adolescence. Disproportionate anxiety disorder in the DSM-5 is divided into two types: the first type, separation anxiety disorder, starting in the DSM-5, has been reported as disproportionate in dealing with being away from home or being separated from those on whom the child is dependent. Adult (ASAD) and another type starting in childhood (CSAD), researchers have confirmed the importance of parental factors in trying to identify the factors affecting child separation anxiety (Khorshidvand, Rahimian Booger and Talepsan 2015 and Pirzadi 2018). In this regard, Ingelberg and Ssuberg (2005) showed that positive parental behavior reduces child anxiety. Arab, Al-Kashki, and Hadwin (2015) showed that childhood separation anxiety disorder is a definite factor in predicting ADHD in adulthood. And the findings of Kern, Renault, Kendall, Wood, and Stork (2017) suggest that when a parent fails to recognize and respond appropriately to a child's emotions, the child, because of his or her role modeling, is able to recognize and manage his or her emotions. Loses and easily becomes anxious.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Fathi G, Akbari M, Moradi O, Abdollahi F. The Effectiveness of Educational Differentiation, Mothers Empathy and Child- Parent Relationship on Separation Anxiety Disorder. Razi J Med Sci. 2022;29(4):189-196.

*This work is published under CC BY-NC-SA 3.0 licence.

مقدمه

اضطراب جدایی به عنوان یکی از اساسی‌ترین و بنیادی‌ترین ترس‌ها در انسان شناخته شده است که با رشد و پختگی، اضطراب جدایی از بین نمی‌رود؛ بلکه در بزرگسالی نسبت به دیگر مشکلات روان‌شناختی، کمتر قابل مشاهده است و اغلب در کنار دیگر آسیب‌شناسی‌ها یا بخشی از آن‌ها ظاهر می‌گردد (۱). اضطراب جدایی در کودکانی که برای اولین بار وارد مدرسه می‌شوند، قابل پیش‌بینی است ولی تشخیص این اختلال زمانی مطرح می‌شود که اضطرابی مفرط و نامتناسب با سطح تحول و هنگام جدایی از شخص مورد دل‌بستگی بروز پیدا کند (۲). اختلال اضطراب جدایی نوعی اختلال روانی است که در آن فرد به علت جدا شدن از خانه یا از افرادی که به آن وابستگی عاطفی زیادی دارند به شدت مضطرب می‌شوند. این اختلال می‌تواند در جنبه‌های مختلف زندگی (مثل عملکرد تحصیلی یا اجتماعی) نابسامانی شدیدی به وجود آورد (۳). چهارمین متن تجدیدنظر شده، راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی اضطراب جدایی را در طبقه اختلال‌هایی که نخستین بار در دوره شیرخوارگی، کودکی یا نوجوانی تشخیص داده می‌شوند، قرار داده و ویژگی آن را اضطراب شدید و نامتناسب در رویارویی با دوری از خانه و یا جدایی از کسانی که کودک آن را وابستگی دارد، عنوان کرده است (۴). اختلال اضطراب جدایی به دو نوع تقسیم‌بندی شده است: نوع اول، اختلال اضطراب جدایی با شروع در بزرگسالی و نوع دیگر با شروع در کودکی است، پژوهشگران در تلاش برای شناسایی عوامل مؤثر بر اضطراب جدایی کودکان، اهمیت عوامل والدینی را تایید کرده‌اند (۵). در این راستا مطالعات نشان دادند رفتار مثبت والدین، اضطراب کودک را کاهش می‌دهد (کنز و همکاران، ۲۰۱۷). پژوهش‌ها نشان دادند که اختلال اضطراب جدایی دوران کودکی، عامل مشخص برای پیش‌بینی اختلال هول و بازارهراسی در بزرگسالی است (۶). یافته‌های مادسو و همکاران (۲۰۱۷) حاکی از آن است وقتی والد نتواند هیجان‌های کودک را تشخیص دهد و به آن‌ها پاسخ مناسبی دهد، کودک نیز به دلیل الگوگیری از او، قابلیت تشخیص و مدیریت هیجان‌های خود را از دست داده و به راحتی دچار اضطراب می‌شود (۷).

یکی از عوامل مؤثر در بروز اختلال اضطراب جدایی کودکان تأثیرگذار است، تمایزنیافتگی مادران می‌باشد. خود تمایزنیافتگی یا تفکیک خود که مهم‌ترین مفهوم نظریه سیستمی بوئن است، میزان توانایی فرد در تفکیک فرایندهای عقلی از فرایندهای احساسی را نشان می‌دهد (۸). مفهوم تمایزنیافتگی به توانایی تجربه صمیمیت با دیگران و درعین حال استقلال از دیگران اشاره دارد (۹). پژوهش‌های اخیر گویای آن است سطوح بالای تمایزنیافتگی با اضطراب جدایی بالا همبستگی دارد (۱۰). همچنین متخصصان علوم رفتاری بر این باورند که همدلی مهارتی است که می‌توان آن را پرورش داد. شواهد تجربی این نکته را آشکار کرده‌اند که همدلی در فرایند تحول و بر اساس تجربه‌های کودک آموخته می‌شود و انسان از رفتارها و واکنش‌های دیگران چگونگی انجام آن را می‌آموزند. در سال‌های پیش دبستانی، همدلی مادران محرک مهمی در پدیدآیی رفتارهای نوع دوستانه به حساب می‌آید (۱۱). بر اساس مهارت همدلی انسان‌ها قادر خواهند بود افکار و رفتار دیگران را آن‌گونه که هست، نه آن‌گونه که دوست دارند، درک کنند و متناسب با آن، عکس‌العمل نشان دهند. در پژوهشی که بریش (۲۰۱۲) بر روی کودکان ۵ ساله انجام دادند، گزارش کردند همدلی مادران با کودکان، با خشم و پرخاشگری کودکان، همبستگی منفی دارد. همچنین آنان در تحقیقی دیگر نیز گزارش داده‌اند کودکانی که همدلی بالایی دارند، پرخاشگری کلامی، بدنی و همچنین اختلال‌های اضطرابی از جمله اضطراب جدایی کمتری دارند (۱۲). در مطالعه دیگری نشان داده شد که ارتباط معکوس بین اضطراب کودکان و همدلی مادران وجود دارد (۱۳). همچنین تحقیقات دیگری انجام شده‌اند که بیان می‌دارند پرورش یک رابطه سالم بین والد-کودک می‌تواند تحول روانی کودک را ارتقا دهد و از آسیب‌های روانی در طول زندگی او جلوگیری کند. نوع ارتباط والدین و تعامل آن‌ها با فرزندان می‌تواند در چگونگی شکل‌گیری اختلالات اضطرابی در کودکان تأثیر بسزایی داشته باشد. در اکثر نظریه‌های رشد کودک و نوجوان، به اهمیت رفتار مادران توجه شده است (۱۴). از بین اختلال‌های روانی، اضطراب و افسردگی، بیش‌ترین اختلال‌هایی بودند که در پهنه روابط مادر-کودک

این پژوهش با هدف تعیین اثربخشی آموزش تمایزیافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی انجام شده است.

روش کار

روش پژوهش حاضر، طرح نیمه‌آزمایشی پیش-پس‌آزمون با گروه کنترل می‌باشد؛ که با کد اخلاق IR.IAU.SDJ.REC.1399.021 در دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج ثبت گردید. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی مادران دارای کودکان دختر دارای نشانگان اختلال اضطراب جدایی بود که کودک/کودکان آنها در یکی از مراکز پیش دبستانی شهرستان کرمانشاه مشغول به تحصیل بودند که برابر با ۳۸۰ نفر بود که ۶۰

بررسی شده‌اند. لذا آموزش مدیریت والدین، یک نوع مداخله روان‌شناختی برای مشکلات بالینی در زمینه روان‌درمانگری کودکان و نوجوانان با هدف آموزش مدیریت والدین در کاهش مشکلات کودکان و نوجوانان است (۱۵). این برنامه باعث تغییر شناختی-عاطفی پدر و مادر و تغییر متقابل رفتار کودک شده است و منجر به افزایش آگاهی والدین از طرز برخورد با کودکان، مهارت کنترل عواطف در مقابل رفتار کودکان و گذاشتن قوانین و مقررات مناسب در خانه شده است (۱۶).

با عنایت به آنچه در فوق آمد منطقی به نظر می‌رسید مداخلات آموزش مادران و توجه به سلامت روان کودکان اهمیت این پژوهش را مبرم می‌نماید که

جدول ۱- اهداف و شرح جلسات و ارائه تکالیف

جلسه	اهداف جلسه	شرح جلسه	تکالیف
جلسه اول	آشنایی اعضای گروه با یکدیگر، بیان قوانین	مری پس از معرفی خود شرایطی را فراهم نمود تا شرکت کنندگان به معرفی خود پرداخته و اطمینان خاطر خود را به دیگر افراد معرفی و در ادامه اهداف برگزاری و انتظاراتی که از شرکت کنندگان می‌رود بیان گردید همچنین قوانینی که رعایت آنها در فرآیند برگزاری الزامیست من جمله حضور بموقع و وقت شناسی و احترام متقابل به همدیگر و در پایان جلسه به کاربرد طرح و زمینه سازی در زمینه آموزش ها اشاره گردید و از شرکت کنندگان پیش آزمون اخذ شد.	از اعضای گروه درخواست شد روی اهداف مطرح شده تفکر کنند و پیرامون ارایه تعهد و آموزش های و رسیدن به نتیجه مطلوب جلسات اظهار نظر نمایند.
جلسه دوم	آشنایی با تمایزیافتگی	این جلسه ابتدا تعریف تمایزیافتگی و عوامل همبسته با آن و اهمیت تمایزیافتگی برای یادگیرندگان بیان شد و در پایان جلسه به سوالات شرکت کنندگان در فرآیند آموزش و پایان جلسه پاسخ داده شد.	از مشارکت کنندگان خواسته شد برداشت و معنی مثبت اولیه در تمایزیافتگی را به علت داشتن تجارب متفاوت خوشایند یا ناخوشایند از تمایزیافتگی مشخص نمایند.
جلسه سوم	ادامه بحث تمایزیافتگی	اهمیت و جایگاه تمایزیافتگی و خصوصیات افراد تمایزیافته و تمایز نیافته تشریح گردید و راههای دستیابی به آن و اجزای تمایزیافتگی بیان شد	شرکت کنندگان به مطالب فوق با دقت فکر کنند و نتیجه را در گروه گزارش کنند.
جلسه چهارم	آشنایی با همدلی مادران	در ابتدای این جلسه تعاریفی از همدلی ذکر گردید و در ادامه تفاوت‌های بین فردی و تأثیر آن در برقراری روابط همدلانه آموزش داده شد	نقاط ضعف و قوت خود را در برقراری ارتباط با دیگران بشناسند و یک مورد از نقاط ضعف خود را بر طرف نمایند.
جلسه پنجم	ادامه بحث همدلی مادران	آشنایی با راههای رسیدن به همدلی و کنترل احساسات و هیجان و راههای دستیابی به هماهنگی با دیگران آموزش داده شد.	روش ها و راه های رسیدن به همدلی را که یاد گرفته اند بتوانند به دیگران نیز یاد بدهند و در زندگی روزانه عملیاتی کنند.
جلسه ششم	آشنایی با رابطه والد-کودک	قوانین و نحوه اجرای نشست های بازی والدین با کودک در منزل، آموزش شیوه پاسخگویی انکاسی والدین نسبت به احساسات و عواطف کودک بعنوان مباحث اصلی ارائه شدند	در طول هفته اعضا مهارتهای آموخته‌شده را در خود مرور و یادداشت برداری نمایند.
جلسه هفتم	ادامه بحث رابطه والد-کودک	در این جلسه ابتدا مهارت محدودیت گذاری برای رفتارهای نامناسب کودکان و آموزش دادن حق انتخاب به کودک در قبال اطاعت یا سرپیچی از قوانین آموزش داده شد. پاسخهای عزت نفس ساز در قبال رفتارها و تلاشهای کودک تشریح شد. رفع مشکلات عمده والدین در برخی مهارتها و تأکید بر ادامه جلسات به صورت هفتگی و تعمیم بیشتر مهارتها.	در مورد اینکه مشارکت کنندگان موقعیت های گوناگون را تشخیص دهد و آن را ابراز و کارا نماید شناسایی و به تقویت آنها بپردازند مرور تمرین مربوط به اجرای مهارتهای آموخته‌شده در نشستهای قبل و تعمیم آن‌ها به موقعیت های خارج.
جلسه هشتم	بحث و نتیجه گیری و اجرای پس آزمون	فرایند اختتام دوره آموزشی (مرور مهمترین مواردی که هریک از والدین آموخته است، مرور یادداشت های مربوط به فرم اطلاعات اولیه والدین، و بررسی اینکه آیا کودک به اندازه مورد نظر تغییر کرده است)؛ تصمیم گیری در مورد ساعت و تاریخی مناسب برای جلسه های پیگیری کار گروهی والدین.	در خواست استمرار تمرین های و تکالیف قبلی و یادآوری نتایج.

آمار استنباطی (تی وابسته) مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌ها

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، میانگین نمرات اختلال اضطراب جدایی مادران کودکان در گروه کنترل در مرحله‌ی پیش آزمون برابر ۹۷/۹۳ و با انحراف استاندارد ۱۳/۱۰۲ و در گروه آزمایش برابر با ۱۰۰/۵۳ و با انحراف استاندارد ۱۲/۲۳۵ است. درحالی‌که در پس‌آزمون میانگین نمرات در گروه کنترل ۹۱/۰۳ و با انحراف استاندارد ۱۱/۱۷۴ و در نهایت در گروه آزمایش برابر ۶۹/۵۳ و با انحراف استاندارد ۱۴/۹۲۰ است. نتایج توصیفی (میانگین‌ها) در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که اختلال اضطراب جدایی مادران، در گروه آزمایش و کنترل، میانگین نمره‌های پس‌آزمون نسبت به پیش‌آزمون تغییر یافته است. همانطور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود مقدار سطح معنی‌داری برای آزمون همبستگی اختلال اضطراب جدایی در گروه آزمایش برابر با ۰/۰۱۳ و در گروه کنترل برابر با ۰/۰۳۲ است که نشان‌دهنده وجود همبستگی با اطمینان بیش از ۹۵٪ است. ضمناً ضریب همبستگی نمونه در گروه آزمایش برابر با ۰/۴۰۱ و در گروه کنترل برابر با ۰/۳۹۲ است. همچنین در جدول ۳ مشاهده می‌شود میانگین اختلاف زوج‌ها در گروه آزمایش مقداری مثبت و برابر ۱۶/۳۴۳ با انحراف معیار ۲/۹۸۴ و در گروه کنترل مقداری مثبت و برابر ۶/۹۰۰

نفر از آنان به طور داوطلبانه در تحقیق شرکت کردند و در دو گروه ۳۰ نفری آزمایش و کنترل تقسیم شدند. بطوری که گروه آزمایش طی ۸ جلسه ۸۰ دقیقه‌ای مورد آموزش قرار گرفتند که محتوای جلسات آموزش در جدول ۱ آمده است.

همچنین برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه اختلال اضطراب جدایی استفاده شد این پرسشنامه (نسخه والد-کودک) توسط هان، هاجلینیان، ایسن، وندر و پینکاس در سال ۲۰۰۳ مشتمل بر ۳۴ ماده با ۶ مؤلفه بر مبنای مقیاس ۴ درجه‌ای ساخته شده است که ابعاد خاص اضطراب جدایی دوران کودکی را بر اساس ملاک‌های تشخیصی متن تجدیدنظر شده چهارمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی اندازه‌گیری می‌کند که توسط پدر یا مادر تکمیل می‌شود. محدودیت زمانی برای پاسخ به این ابزار وجود ندارد. داده‌های اولیه از اعتبار، روایی و کاربرد بالینی این مقیاس حمایت می‌کنند. این مقیاس در پژوهش‌های مختلفی بکار گرفته شده است (۱۷). ویژگی‌های روان‌سنجی فرم والدین مقیاس سنجش اضطراب جدایی علاوه بر بررسی در فرهنگ‌های دیگر در ایران نیز آزمون و تایید شد. پایایی این پرسشنامه علیرغم استاندارد بودن در بین ۲۰ نفر با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ مورد آزمون قرار گرفت که مقدار ۰/۸۹ به دست آمد و اطلاعات گردآوری شده با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و

جدول ۲- آماره‌های توصیفی نمرات پیش آزمون، پس‌آزمون اختلال اضطراب جدایی مادران

گروه	تعداد	پیش آزمون	پس آزمون
		انحراف استاندارد $\pm$ میانگین	انحراف استاندارد $\pm$ میانگین
کنترل	۳۰	۹۷/۹۳ $\pm$ ۱۳/۱۰۲	۹۱/۰۳ $\pm$ ۱۱/۷۴
آزمایش	۳۰	۱۰۰/۵۳ $\pm$ ۱۲/۲۳۵	۶۹/۵۳ $\pm$ ۱۴/۹۲۰

جدول ۳- آزمون t همبسته برای مقایسه میانگین آماری اختلال اضطراب جدایی در پیش آزمون و پس‌آزمون در دو گروه

اختلال اضطراب جدایی	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف از میانگین	t	درجه آزادی	سطح معنی داری
زوج ۱ گروه آزمایش	۳۱/۰۰	۱۶/۳۴۳	۲/۹۸۴	۱۰/۳۸۹	۲۹	۰/۰۰۰
پیش آزمون - پس آزمون						
زوج ۱ گروه کنترل	۶/۹۰۰	۱۳/۴۷۶	۲/۴۶۰	۱/۸۰۴	۲۹	۰/۰۶۹
پیش آزمون - پس آزمون						

با انحراف معیار ۲/۴۶۰ است. ضمناً مقدار سطح معنی‌داری برای گروه آزمایش برابر با ۰/۰۰۰ و برای گروه کنترل ۰/۰۶۹ است که این مقدار در گروه آزمایش با اطمینان ۹۵٪ تأیید و در گروه کنترل رد می‌گردد و نشان‌دهنده این است که آموزش تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی گروه آزمایش در پس‌آزمون تأثیر داشته است.

بحث

نتایج پژوهش براساس داده‌های به‌دست آمده حاکی از آن است که آموزش تمایز یافتگی، همدلی مادران و رابطه والد-کودک بر اختلال اضطراب جدایی گروه آزمایش در مقایسه با گروه کنترل تأثیر داشته است. به طور کلی تحقیقات داخلی و خارجی انجام گرفته در زمینه آموزش‌های داده شده، حاکی از آن هستند که به نحو مطلوبی توانسته است میزان اختلال اضطراب جدایی را کاهش دهد. به طور کلی تحقیقات داخلی و خارجی انجام گرفته در زمینه آموزش‌های داده شده، حاکی از آن هستند که به نحو مطلوبی توانسته است میزان اختلال اضطراب جدایی مادران را کاهش دهد. نتیجه یافته‌های کیو و همکاران (۲۰۱۵) حاکی از نقش مهم عوامل خانواده در اضطراب در دوران کودکی است. این نتیجه نشان می‌دهد که درمان تعامل والد-کودک درمان مؤثری برای اختلال اضطراب جدایی است (۱۸) که با نتایج این تحقیق همخوانی دارند. همچنین نتایج تحقیقات کیم (۲۰۱۸) کلایلو و جانسون (۲۰۱۶) و دمپسی و همکاران (۲۰۱۶) در راستای تأیید یافته‌های این پژوهش می‌باشند (۱۶، ۱۷، ۱۹).

در خصوص نتایج به‌دست‌آمده می‌توان به دیدگاه جولیف و همکاران (۲۰۰۶) و ریفه و همکاران (۲۰۱۰) اشاره کرد که بیان می‌دارند همدلی، توانایی مهمی است که فرد را با احساسات و افکار دیگران هماهنگ می‌کند، او را به دنیای اجتماعی پیوند می‌زند، کمک به دیگران را برای وی ترسیم می‌کند و از آسیب به دیگران جلوگیری می‌کند. همدلی نیروی برانگیزاننده‌ی رفتارهای، اجتماعی است که انسجام گروهی را در پی دارد؛ و در نهایت آموزش همدلی درک دیگران را امکان‌پذیر می‌سازد و موجب گسترش رفتار اجتماعی مطلوب

می‌شود (۲۱-۲۰). همچنین می‌توان گفت زمانی که در آن احساسات فرد بر عقل و منطقش غلبه دارد، کننده توانایی پیروی اندیشمندانه از اعتقادات شخصی خود با وجود اعتدال فشار از سوی دیگران است. به خروج از رابطه و عقب‌نشینی عاطفی در شرایط تنش‌زا تمایل دارد و درگیری زیاد با افراد مهم زندگی و وابستگی زیاد به اطرافیانش را دارد کاهش اضطراب جدایی طبیعی بوده و منطقی است. از این‌رو مشاوران و دست‌اندرکاران حوزه روانشناسی باید برنامه‌های مدونی را طراحی کنند که مبتنی بر تمایز یافتگی خود و همدلی باشند. همچنین در تبیینی دیگر می‌توان به ساختار خانواده که عامل مؤثری در پیدایش و تداوم اختلال اضطراب جدایی است اشاره نمود چرا که نبود کمی و کیفی والدین یا حضور خانواده‌هایی که پیوستگی، حمایت، گرمی و صمیمیت و همدلی در آن‌ها کم است و خانواده قادر نیست تعارض‌ها و تنش‌های احتمالی را به طور مناسبی حل کند، در بروز بسیاری از اختلالات از جمله این اختلال مؤثر شناخته شده‌اند (۲۱). نتایج آلن و همکاران (۲۰۱۴) نیز بیانگر آن است که بین جدایی عاطفی مادر با اضطراب کودک رابطه وجود دارد (۲۲)، از این رو می‌تواند نقش مؤثری در بهبود و افزایش رابطه‌ی والد-کودک و کیفیت زندگی کودکان با اضطراب جدایی داشته باشد (۲۳). همچنین نتایج جوشن پوش (۲۰۱۶) نشان داد که آموزش روابط والد - فرزند مبتنی بر ACT بر تعارض والد - نوجوان، نگرش‌های والدینی و افسردگی، اضطراب و استرس مادران دارای فرزند مصروع تأثیر معناداری داشته است (۲۴). از آنجایی که اثربخشی مدل بر اختلال اضطراب جدایی در بسیاری از تحقیقات تجربی و همچنین تحقیق حاضر مورد تأیید قرار گرفته است، لذا بهتر است روش به عنوان یکی از شیوه‌های مؤثر کاهش اختلال اضطراب جدایی مادران توسط مشاورین مورد استفاده قرار گیرد و مسئولان مراکز پیش دبستانی و یا در دانشگاه‌ها طی کارگاه‌های آموزشی، مشاوران را با اصول کلی مدل برازش شده آشنا نموده تا زمینه‌های کاربرد آن فراهم گشته و سپس از آن در روند آموزش فعلی استفاده شود. در واقع مشخص شدن نقش و اثر گذاری تعامل والدین بر اختلالات اضطراب جدایی می‌تواند نقشی مهم در مداخلات بالینی و درمان اختلالات

اضطراب جدایی ایفا کند (۸).

نتیجه گیری

براساس نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر می توان بیان داشت، اضطراب جدایی در رابطه با مادر و متأثر از رفتار مادرانه، حساسیت و پاسخ دهی و شیوه ابراز هیجان ها در وی است. از این رو داشتن خانواده ای مثبت و شاد و تعامل رابطه کودک و والد و وجود همدلی در خانواده و خودتمایزیافتگی تجربه این احساسات منفی را در فرد کاهش می دهد و سبب می شود کودک احساسات منفی کمتری مانند اضطراب جدایی را تجربه کند.

از محدودیت های این تحقیق می توان به محدود بودن شرکت کنندگان به مادران دارای کودکان دختر دارای نشانگان اختلال اضطراب جدایی شهر کرمانشاه اشاره کرد.

تقدیر و تشکر

در پایان لازم می دانیم از همکاری صمیمانه تمامی مادران شرکت کننده در کارگاه که زمینه اجرای مطالعه را فراهم ساخت، تقدیر و تشکر می شود.

References

- Choate ML, Pincus DB, Eyberg SM, Barlow DH. Parent-child interaction therapy for treatment of separation anxiety disorder in young children: A pilot study. *Cogn Behav Pract*. 2005;12(1):126-135.
- Hare MM, Graziano PA. The Cost-Effectiveness of Parent-Child Interaction Therapy: Examining Standard, Intensive, and Group Adaptations. *Administ Policy Ment Health Ment Health Serv Res*. 2021; 48(3): 499-513.
- Durkin K, Han RC, McNeil CB. Parent-child interaction therapy for children in medical settings. *Ment Health*. 2019; 15(2): 878-883.
- Stokes JO. Parent-child interaction therapy with an eight-year-old child: A case study. *Evid-Based Pract Child Adolesc Ment Health*. 2017; 2(1): 1-11.
- Arab A, El Keshky M, Hadwin JA. Psychometric properties of the screen for child anxiety related emotional disorders (SCARED) in a non-clinical sample of children and adolescents in Saudi Arabia. *Child Psychiatry Hum Dev*. 2016;47(4): 554-562.
- Behrens B, Swetlitz C, Pine DS, Pagliaccio D. The screen for child anxiety related emotional disorders (SCARED): Informant discrepancy, measurement invariance, and test-retest reliability. *Child Psychiatry Hum Dev*. 2019; 50(3): 473-482.
- Madasu S, Malhotra S, Kant S, Sagar R, Kumar Mishra A, Misra P, et al. Anxiety disorders among adolescents in a rural area of northern India using Screen for Child Anxiety-Related Emotional Disorders tool: A Community-based Study. *Indian J Community Med*. 2019; 44(4): 317-322.
- Abbasi M, Davarpanah a, Addavi H. The study model of child-mother relationship and positive and negative affections with anxiety disorders. *J App Counsel*. 2018; 7(2): 69-82.
- Robles-Bello MA, Sánchez-Teruel D, Naranjo NV. Adaptation of the screen for child anxiety related emotional disorders in Spanish with nonspecific intellectual disability. *Child Psychiatry Hum Dev*. 2020; 51(5): 742-753.
- Kerns CM, Renno P, Kendall PC, Wood JJ, Storch EA. Anxiety disorders interview schedule-autism addendum: Reliability and validity in children with autism spectrum disorder. *J Clin Child Adolesc Psychol*. 2017; 46(1): 88-100.
- Malcoone J, Hudson JL, Rapee RM. Treating anxiety disorders in a school setting. *Educ Treat Child*. 2006; 25(2): 219-242.
- Brisch KH. Treating attachment disorders: From theory to therapy. 2012; Guilford Press.
- Silverman WK, Kurtines WM, Ginsburg GS, Weems CF, Lumpkin PW, Carmichael DH. Treating anxiety disorders in children with group cognitive-behavioral therapy: A randomized clinical trial. *J Consult Clin Psychol*. 1999; 67(6): 995.
- Chalfant AM, Rapee R, Carroll L. Treating anxiety disorders in children with high functioning autism spectrum disorders: A controlled trial. *J Autism Dev Dis*. 2007; 37(10): 1842-1857.
- Bhide S, Sciberras E, Anderson V, Hazell P, Nicholson JM. Association between parenting style and socio-emotional and academic functioning in children with and without ADHD: a community-based study. *J Atten Disord*. 2019; 23(5): 463-474.
- Kim MR. The Effect of Filial Therapy on Somatized Symptoms, Parent-child Interaction and Parents' Empathy with Child Survivors of the 2015 Nepal Earthquake. *J Symbols Sandplay Ther*. 2018; 9(1): 19-43.
- Colalillo S, Johnston C. Parenting cognition and affective outcomes following parent management training: A systematic review. *Clin Child Fam Psychol Rev*. 2016; 19(3): 216-235.
- Qu Y, Fuligni AJ, Galvan A, Telzer EH. Buffering effect of positive parent-child relationships on adolescent risk taking: A longitudinal neuroimaging investigation. *Dev Cogn Neurosci*. 2015; 15: 26-34.
- Dempsey J, McQuillin S, Butler AM, Axelrad ME. Maternal depression and parent management training outcomes. *J Clin Psychol Med Settings*. 2016;23(3): 240-246.
- Jolliffe D, Farrington DP. Examining the

- relationship between low empathy and bullying. *Aggress Behav.* 2006; 32(6): 540-550.
21. Rieffe C, Ketelaar L, Wiefferink CH. Assessing empathy in young children: Construction and validation of an Empathy Questionnaire (EmQue). *Pers Individ Diff.* 2010; 49(5): 362-367.
22. Allen B, Timmer SG, Urquiza AJ. Parent-Child Interaction Therapy as an attachment-based intervention: Theoretical rationale and pilot data with adopted children. *Child Youth Serv Rev.* 2014; 47: 334-341.
23. Pincus DB, Santucci LC, Ehrenreich JT, Eyberg SM. The implementation of modified parent-child interaction therapy for youth with separation anxiety disorder. *Cogn Behav Pract.* 2008; 15(2): 118-125.
24. Joshan-Poush SM, Fazilat-Pour, and A. Rahmati, The effectiveness of parent-child relationship training based on ACT on the parent-adolescent conflict of mothers with epileptic child. *Res Cogn Behav Sci.* 2018; 7(2): 39-50.